EUROOPA LIIDU
KOHUS

Euroopa Kohtu otsus
kohtuasjas C-698/23 P | Euroopa Andmekaitseinspektor *vs.* parlament ja nõukogu

Pressiteade nr 165/26

Luxembourg, 17. november 2026

Isikuandmete töötlemine Europolis: Euroopa Kohus kinnitab, et Euroopa Andmekaitseinspektori hagi Europoli määruse muutmise peale on vastuvõetamatu

Selle määruse üleminekusätted, mille tühistamist Euroopa Andmekaitseinspektor nõudis, ei muuda Europoli ülesandeid ega pädevust ning need ei mõjuta seega otseselt Europoli õiguslikku seisundit

Olles tuvastanud, et Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Amet (Europol) säilitas isikuandmeid neid liidu õiguses ette nähtud korras kategooriatesse jagamata, võttis Euroopa Andmekaitseinspektor vastu otsuse, millega kohustati Europoli nimetatud kategooriatesse jagamine talle kindlaks määratud tähtaja jooksul läbi viima või vastasel juhul need andmed kustutama. Mõni kuu hiljem võttis Euroopa Liidu seadusandja vastu üleminekusätted, mis lubavad teatud tingimustel jätkata Europoli valduses olevate andmete töötlemist.

Leides, et need sätted kahjustavad tema sõltumatust järelevalveasutusena ja võtavad tema otsuselt toime, esitas Euroopa Andmekaitseinspektor Euroopa Liidu Üldkohtule hagi nimetatud sätete tühistamiseks. Üldkohus jättis aga tema hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

Täna kuulutatavas otsuses kinnitab Euroopa Kohus, et niisugune hagi on vastuvõetamatu – erinevalt liidu institutsioonidest peab Euroopa Andmekaitseinspektor hagi esitamise õigust tõendama. Eelkõige peab ta tõendama, et vaidlustatud sätted puudutavad teda otseselt ja isiklikult. Euroopa Kohus leidis aga, et need sätted ei mõjuta mingil viisil Euroopa Andmekaitseinspektorile usaldatud ülesannete laadi ega ulatust, kuna need ei ole muutnud tema õigusi, kohustusi ega pädevust. Samuti ei ole need muutnud Euroopa Andmekaitseinspektori sõltumatuse tagatisi ega tühistanud otsust, mille ta Europoli suhtes tegi. Järelikult ei mõjuta vaidlustatud sätted otseselt Euroopa Andmekaitseinspektori õiguslikku olukorda. Seega leidis Üldkohus õigesti, et Euroopa Andmekaitseinspektori hagi on vastuvõetamatu.

Pärast uurimist võttis Euroopa Andmekaitseinspektor, kes vastutab andmekaitse-eeskirjade järgimise tagamise eest liidu institutsioonides ja organites, 3. jaanuaril 2022 vastu otsuse Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti (Europol) suhtes.

See otsus puudutas Europoli poolt tema tegevuse käigus saadud isikuandmete säilitamist. Nimelt, kuigi määrus, mis sel ajal Europoli tegevust reguleeris[1], lubas tal selliseid andmeid koguda ja analüüsida, pidi ta järgima teatavaid norme, eelkõige neid, mis käsitlevad andmesubjektide ja nende isikute isikuandmete kategooriatesse jagamist.

Euroopa Andmekaitseinspektor tuvastas aga, et Europol säilitab jätkuvalt isikuandmete kogumeid, määratlemata, kas andmesubjektid kuuluvad selles määruses ette nähtud kategooriatesse. Euroopa Andmekaitseinspektori hinnangul oli see vastuolus võimalikult väheste andmete kogumise ja andmete säilitamise ajalise piiramise eeskirjadega. Seetõttu andis ta Europolile korralduse viia läbi nimetatud kategooriatesse jagamine kuue kuu jooksul talle esitatavate uute andmete puhul ja kaheteistkümne kuu jooksul juba Europoli valduses olevate andmete puhul. Nende tähtaegade möödumisel pidi Europol andmed kustutama.

Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu muutsid 8. juunil 2022 Europoli tegevust reguleerivat määrust.[2] Muu hulgas kehtestati üleminekusätted,[3] mis võimaldasid Europolil teatavatel tingimustel jätkata käimasoleva kriminaaluurimise käigus

juba saadud andmete töötlemist.

Kuna Euroopa Andmekaitseinspektor leidis, et üleminekusätted seadustasid tagasiulatuvalt Europoli kõnealuse isikuandmete säilitamise praktika, mille ta oli keelanud, ja muutsid *de facto* tema 2022. aasta jaanuari otsuse kehtetuks, pöördus ta Euroopa Liidu Üldkohtu poole, nõudes nende tühistamist. Tema arvates kahjustas Euroopa Liidu seadusandja sekkumine tema sõltumatust järelevalveasutusena.

6. septembri 2023. aasta kohtumäärusega[4] tunnistas Üldkohus hagi vastuvõetamatuks. Ta leidis, et Euroopa Andmekaitseinspektoril puudub õigus vaidlusaluste üleminekusätete peale hagi esitada.

Seejärel esitas Euroopa Andmekaitseinspektor Euroopa Kohtule apellatsioonkaebuse, nõudes selle kohtumääruse ja asjaomaste sätete tühistamist.

Euroopa Kohus jättis oma kohtuotsuses **apellatsioonkaebuse põhjendamatuse tõttu rahuldamata**, kinnitades, et Euroopa Andmekaitseinspektori poolt Üldkohtule esitatud hagi on vastuvõetamatu.

Euroopa Kohus tuletas meelde, et kuigi Euroopa Andmekaitseinspektor on sõltumatu järelevalveasutus, **ei ole ta liidu institutsioon aluslepingute tähenduses**[5]. Erinevalt eelkõige parlamendist, nõukogust ja Euroopa Komisjonist ei anna aluslepingud Euroopa Andmekaitseinspektorile õigust esitada liidu õigusakti peale tühistamishagi ilma hagi esitamise õigust tõendama.

Euroopa Andmekaitseinspektori niisugust hagi esitamise õigust ei tulene ka institutsioonidevahelise tasakaalu põhimõttest[6], mille eesmärk on tagada, et järgitaks liidu institutsioonide pädevuse jaotuse süsteemi. Nimelt ei ole see põhimõte kohaldatav muudele liidu organitele ja asutustele kui liidu institutsioonid.

Euroopa Andmekaitseinspektoril on siiski **juriidilise isiku** staatus. Ta võib seega nõuda liidu akti tühistamist tingimustel, mis on aluslepingutes ette nähtud juriidiliste isikute esitatavatele tühistamishagidele.[7] Selleks peab ta muu hulgas tõendama, et vaidlustatud akt puudutab teda otseselt ja isiklikult. Otsese puutumuse tingimus eeldab eelkõige, et kõnealune õigusakt avaldab otsest mõju tema õiguslikule olukorrale.

Euroopa Kohus tõdes aga, et vaidlusalused üleminekusätted muutsid Europoli valduses olevate andmete töötlemisele kohaldatavaid norme. Seevastu ei mõjutanud need sätted Euroopa Andmekaitseinspektorile liidu õigusaktidega antud ülesannete laadi või ulatust, kuna need ei muutnud tema õigusi, kohustusi ega pädevust. Need sätted ei muutnud ka Euroopa Andmekaitseinspektori sõltumatuse tagatisi ega tühistanud tema 3. jaanuari 2022. aasta otsust. Lisaks märkis Euroopa Kohus, et menetluses, mille tulemusel vaidlusalused üleminekusätted vastu võeti, ei ilmnenud asjaolusid, mis oleksid võinud mõjutada Euroopa Andmekaitseinspektori sõltumatust tema pädevuse teostamisel.

Neil asjaoludel kinnitas Euroopa Kohus Üldkohtu hinnangut, et vaidlusalused üleminekusätted ei mõjuta otseselt Euroopa Andmekaitseinspektori õiguslikku olukorda. **Seega ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, kui ta tunnistas tema hagi vastuvõetamatuks**.

MÄRKUS: Üldkohtu otsuse või määruse peale võib esitada Euroopa Kohtule apellatsioonkaebuse, mis piirdub õigusküsimustega. Üldjuhul ei ole apellatsioonkaebusel peatavat toimet. Kui apellatsioonkaebus on vastuvõetav ja põhjendatud, tühistab Euroopa Kohus Üldkohtu lahendi. Kui menetlusstaadium seda lubab, võib Euroopa Kohus ise asja lõplikult lahendada. Vastasel juhul saadab ta kohtuasja tagasi Üldkohtule, kellele on apellatsioonimenetluses tehtud Euroopa Kohtu otsus siduv.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv. Faktiliste asjaolude ja õigusliku raamistiku kirjeldus lähtub asjakohasest perioodist ja põhineb kohtuasja toimikul.

Kohtuotsuse terviktekst ja kokkuvõte, juhul kui see koostatakse, avaldatakse CURIA saidil kohtuotsuse kuulutamise päeval.

Täiendavat teavet annab Stefaan Van der Jeught, ✆ (+352) 4303 2170 / 3046.

Pildid kohtuotsuse kuulutamisest on kättesaadavad „Curia Web TV“ ja „European Broadcasting Service“ kaudu

✆ (+32) 2 2964106.

Hoiame ühendust!

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrus (EL) 2016/794, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol).

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/991, millega muudetakse määrust (EL) 2016/794 osas, mis puudutab Europoli ja eraõiguslike isikute koostööd, Europolis isikuandmete töötlemist kriminaaluurimiste toetamiseks ning Europoli rolli teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas.

[3] Määruse 2016/794 artiklid 74a ja 74b määrusega 2022/991 muudetud kujul.

[4] Kohtuasi Euroopa Andmekaitseinspektor *vs*. parlament ja nõukogu, T-578/22 (vt ka pressiteade nr 134/23).

[5] ELL artikli 13 lõige 1. Euroopa Kohus rõhutas samuti, et Lissaboni lepingu vastuvõtmisel otsustasid liikmesriigid teadlikult mitte hõlmata kõiki liidu organeid või asutusi, näiteks Euroopa Andmekaitseinspektorit, nende üksuste hulka, kes võivad nõuda liidu õigusakti tühistamist hagi esitamise õigust tõendama.

[6] Nagu Euroopa Kohus seda tõlgendas oma 22. mai 1990. aasta kohtuotsuses parlament *vs*. nõukogu, C-70/88**.**

[7] ELTL artikli 263 neljanda lõigu alusel.